

841

MUHOS LAITASAARI PETÄJÄKANGAS

PERUSTIEDOT

MJ-tyyppi: kivirakenteet
 Tyypin tarkenne: röykkiöt
 Ajoitus: esihistoriallinen?
 Rauhoitusluokka: 2
 Lukumäärä: 2
 Peruskartta 3422 07 Laitasaari
 Koordinaatit: A. x=7197 194, y=3449 216; z=50
 B. x=7197 209, y=3449 222; z=50
 Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
 Maastomerkintä: ei merkintää
 Pinta-ala: noin 2 aaria
 Etäisyystieto: Muhoksen kirkosta 6 kilometriä pohjois-luoteeseen

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: Muhos, Laitasaari
 Tila 1: 17:23 Määttä
 Omistaja 1: Seppo ja Outi Määttä
 Osoite 1: Päivärinteentie 111, 91500 MUHOS, 08-533 4855
 Lisätietoja: omistajalle soitettu 27.9.2000 ja postitettu kopio tarkastusraportista

TARKASTUS 2000

Aika: FM Jalo Alakärppä & FL Janne Ikäheimo 18.8.2000, FL Janne Ikäheimo & FL Jari Okkonen 25.8.2000
 Karttaotteet: Peruskartta 3422 07 Laitasaari, 1:20 000. Helsinki 1999.
 Yleiskartta 1:2000 (pohjana osasuurennos peruskartasta)
 Diat: 23467-23471, Oulun yliopisto, arkeologian laboratorio

LYHYT KOHDEKuvaus

Petäjäkangas on mäntyä kasvava kivinen pohjamoreenimuodostuma, joka sijaitsee Oulujoen pohjoispuolella 6 kilometriä Muhoksen kirkosta pohjois-luoteeseen. Kankaan laen etelä-kaakkoon antavan kärjen tuntumassa on kaksi kiviröykkiötä: halkaisjaltaan 8-metrinen kehäröykkiö sekä 4x2 metrinen, muodoltaan soikeahko röykkiö. Mahdollisesti esihistorialliseen aikaan ajoittuvien rakenteiden korkeus on noin 40 cm.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto

Petäjäkangas on laaja pohjois-koillis etelä-kaakko –suuntainen harjanne Oulujoen pohjoispuolella noin 6 kilometriä Muhoksen kirkosta pohjois-luoteeseen. Sen maaperä on kivistä pohjamoreenia. Kuivan kankaan aluskasvillisuuden muodostavat puolukka, variksenmarja ja palleroporonjäkälä. Kangas jakautuu useisiin koillis-lounais –suuntaisiin palstoihin, joista osa on aukkohakattu, osa harvennettu. Palstalla, missä mahdolliset muinaisjäänökset sijaitsevat on vastikään harvennettu vanhahko männikkö. Sen kaakkoispuolelle jää avohakattu ja äestetty alue (kuva 1) sekä kankaan

lievehiekkoja hyödyntävä hiekkakuoppa. Kankaan laella, noin 100-150 metriä kohteesta pohjoiseen sijaitsee useita kiviaineksen otossa syntyneitä kuoppia. Petäjäkankaan etelä-kaakkoon antava osa on maisemallisesti sangen näyttävä (kuva 2).

Kohteen kuvaus

Kankaan etelä-kaakkoon antavalla reunalla, välittömästi sen korkeimman laen alapuolella, on rinteessä kaksi kiviröykkiötä. Ensimmäisen kerran röykkiöt havaittiin jo vuonna 1995 FM Ikäheimon ja fil.yo Liisa Junttilan Oulujokilaaksoon tekemän tarkastusmatkan yhteydessä, mutta tuolloin niitä pidettiin rakenteeltaan liian epämääräisinä ja vaikeasti tulkittavina. Syksyllä 2000 paikalle palattiin vanhan muistikuvan uudelleenarvioimiseksi. Tällöin havaittiin, että palstalla oli hiljattain suoritettu harvennushakkuut. Uusien havaintojen tekemistä ajatellen tämä oli pelkästään positiivinen seikka, sillä aiemmin rakenteiden havaitseminen runsaan pintakasvillisuuden seasta oli vaikeaa. Alueella liikkunut metsäkone on tosin siirtänyt irtainta pintakiviainesta ja kasannut röykkiöltä näyttäviä muodostelmia. Seuraavat kaksi kivirakennetta eivät kuitenkaan kuulu em. muodostelmiin.

A. Kehäröykkiö (kuva 3). Pyöreä, matala kivirakenne, jonka halkaisija on noin 8 metriä. Heikosti erottuva keskuskuoppa. Korkeus vaihtelee eri puolilla rakennetta, korkein kohta (30-40 cm) löytyy röykkiön eteläosasta. Röykkiö on koottu kankaan pohjamoreenista saaduista pään kokoisista ja hieman pienemmistä, pyöreistä graniittikivistä. Rakenne on pääosin aluskasvillisuuden peittämä. Röykkiön koillisnurkasta näyttää otetun vuosikymmeniä sitten kiviainesta muutaman neliömetrin alalta ja kivien paikalla kasvaa katajaa. Kataja on tässä tapauksessa merkittävä todiste kiviaineksen otosta, koska sitä ei kasva missään muualla kankaan alueella.

B. Röykkiö (kuva 4). Pieni, muodoltaan soikeahko röykkiö sijaitsee parikymmentä metriä edellisestä rakenteesta pohjoiseen. Kooltaan 4x2 -metrisen ja 40 cm korkean röykkiön pituus akseli on itä-kollis länsi-lounais -suuntainen ja se koostuu 2-3 kivikerrasta. Rakenteen keskellä on pieni penkomisen aiheuttama kuoppa. Kivien koko on muutamaa suurempaa kiveä lukuunottamatta sama kuin rakenteessa A.

Koska Petäjäkankaan laen etelä-kaakkoon antava osa on hiljattain harvennushakattu, alueeseen tuskin kohdistetaan lähitulevaisuudessa toimenpiteitä, jotka uhkaisivat röykkiöiden säilymistä.

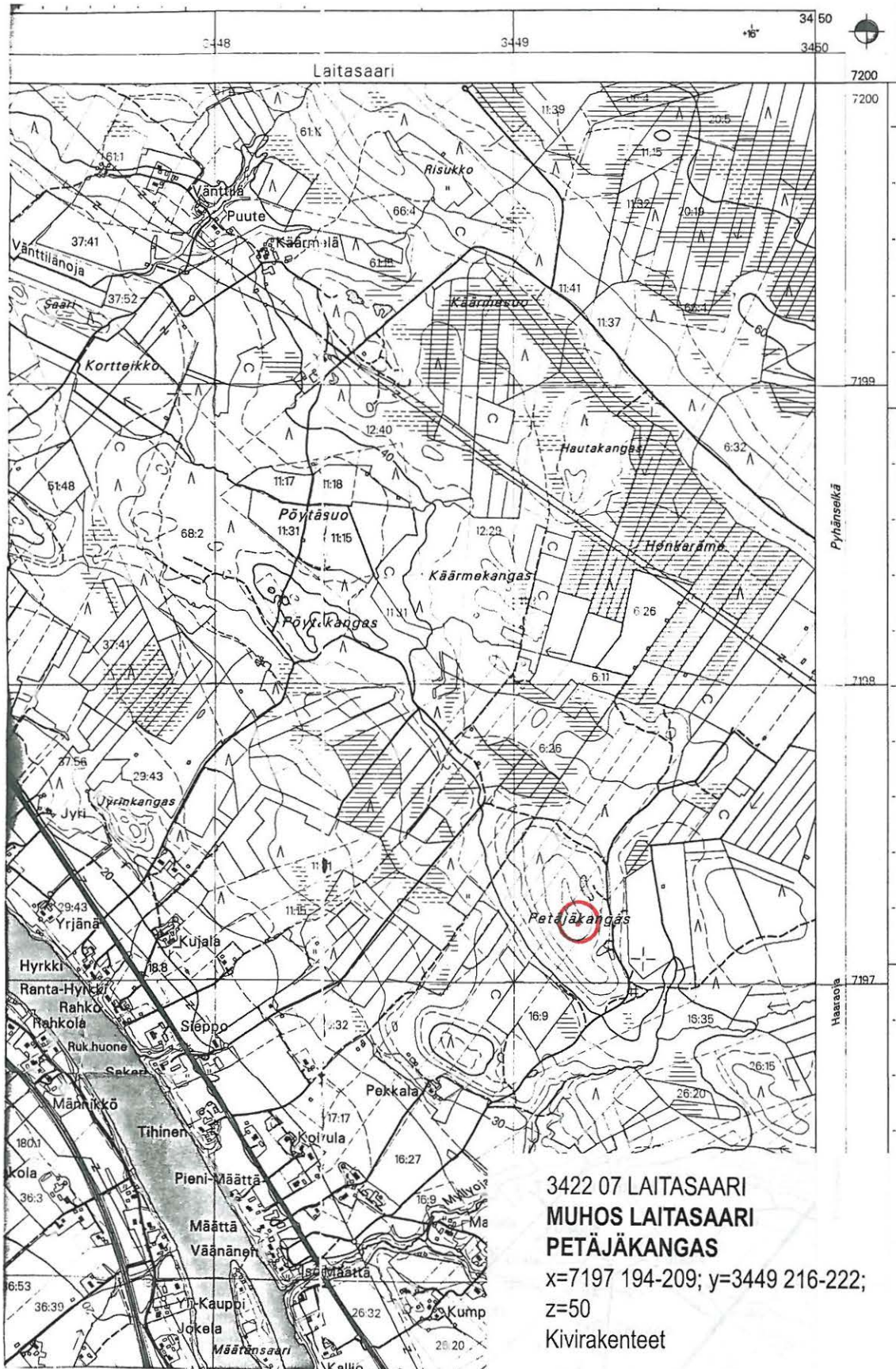
Luokitusehdotus

Luokka 2. Rauhoitusasteen tarkempi määrittely edellyttää lisätutkimuksia.

Oulussa 28.9.2000

FL Janne Ikäheimo
Amanuenssi
Arkeologian laboratorio
PL 1000
90014 Oulun yliopisto

3422 07 LAITASAARI
 MUHOS LAITASAARI
 PETÄJÄKANGAS
 x=7197 194-209; y=3449 216-222;
 z=50
 Kivirakenteet

OULUN YLIOPISTO Arkeologia	
Muhos Laitasaari Petäjäkangas	
Yleiskartta	Mittakaava 1:2000
z= 50 m mpy	25.8.2000
Peruskartta 3422 07 Laitasaari	
Kartoitus: Janne Ikäheimo & Garmin GPS 12	

Kuva 1. Muhos Laitasaari Petäjäkangas. Kankaan laen eteläkärki. Röykkiöt sijaitsevat avohakatusalueen takana kohoavassa harvennetussa männikössä, nuolen osoittamalla alueella. Kuvaattu etelä-kaakosta (Kuva: Jalo Alakärppä. Oulun yliopisto, Arkeologian laboratorion dia 23467).

Kuva 2. Muhos Laitasaari Petäjäkangas. Näkymä kankaan laelta kohti etelä-lounasta. Etualalla rakenne B, taustalla rakenne A (Kuva: Jalo Alakärppä. Oulun yliopisto, Arkeologian laboratorion dia 23470)

Kuva 3. Muhos Laitasaari Petäjäkangas. Kehäryökkiömäinen rakenne A. Kuvattu etelästä (Kuva: Jalo Alakärppä. Oulun yliopisto, Arkeologian laboratorion dia 23468).

Kuva 4. Muhos Laitasaari Petäjäkangas. Röykkiö B. Kuvattu etelästä (Kuva: Jalo Alakärppä. Oulun yliopisto, Arkeologian laboratorion dia 23469).